

**Передчасно
народжена дитина.
Принципи
виходжування.**

**Навчальна лекція для
студентів 5 курсу
ОПП Медицина**

Лектор доцент Цвіренко С.М.

План лекції

1. актуальність теми
2. анатомо-фізіологічні особливості недоношених новонароджених
3. етіологічні фактори передчасних пологів та народженні маловагової дитини
4. типова клінічна картина ступенів морфологічної та нейрофункціональної зрілості недоношених дітей
5. особливості адаптації та синдроми дизадаптації недоношених новонароджених дітей
6. проблеми маловагових дітей
7. принципи виходжування недоношених дітей в пологовому будинку та на другому етапі виходжування
8. особливості вигодовування недоношених дітей

ТЕРМІНОЛОГІЯ за визначенням ВОЗ

- Діти з малою масою при народженні: 2499-1500 г
- Діти з дуже малою масою при народженні
1499-1000 г
- Діти з екстремально малою масою при
народженні: 999 г і менше
- Замалий/завеликий до терміну гестації

ЕПІДЕМІОЛОГІЯ

Передчасні пологи у розвинених країнах складають 5-12 % від загальної кількості пологів

США – 8-9%

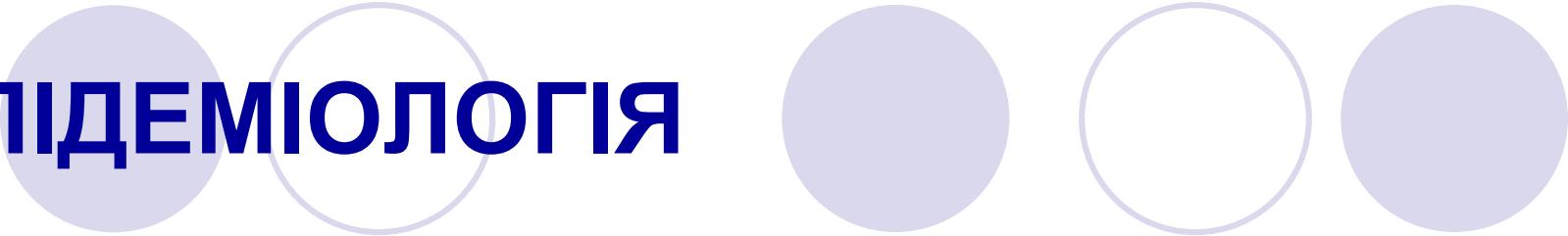
Австралія – 5-9%

Швеція – 5-9%

Франція – 5-6%

ЕПІДЕМІОЛОГІЯ

**Щороку в Україні народжується близько 500 000 дітей,
з яких: передчасно 25 000,
з масою < 1500 г – 4 000**

**В перші 168 годин життя виживає 84-92%
новонароджених з масою тіла < 1500 г**

Передчасно народжені та маловагові діти

- **обумовлюють більше 80% випадків смерті новонароджених,**
- **з яких 2/3 – передчасно народжені діти**

*Моніторинг стану здоров'я матері і дитини MATRIX –
BABIES*

ЕПІДЕМІОЛОГІЯ

- У розвинутих країнах спостерігається зниження показника передчасних пологів

- В Україні – навпаки – збільшення

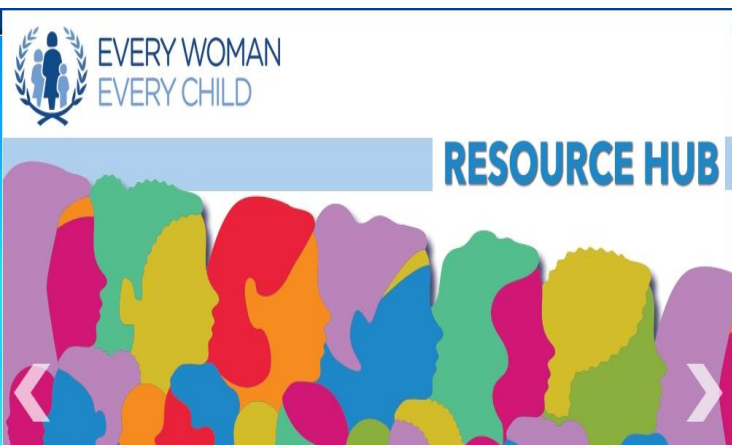
Сучасне положення і прогнози спеціалістів не дають надії на покращення рівня здоров'я жінок фертильного віку і новонароджених.

По даним профілактичних оглядів захворюваність дівчат-підлітків з 90-х рр. виросла у 2 рази

Частота гінекологічних захворювань у жінок фертильного віку складає 40-60%

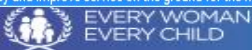
RyazonE.com
resimpeyias.de

Every Woman Every Child

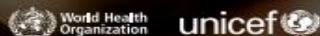
Every Woman Every Child is an unprecedented global movement that mobilizes and intensifies international and national action by governments, multilaterals, the private sector and civil society to address the major health challenges facing women and children.

The movement puts into action the *Global Strategy for Women's and Children's Health*, which presents a roadmap on how to enhance financing, strengthen policy and improve service on the ground for the most vulnerable women and children.

EVERY NEWBORN

An Action Plan To End Preventable Deaths

ГЛОБАЛЬНА ІНІЦІАТИВА ВООЗ «КОЖНИЙ НОВОНАРОДЖЕНИЙ» (“EVERY NEWBORN”)

❑ Смертність новонароджених залишається невирішеною проблемою, незважаючи на досягнення Цілей Тисячоліття

❑ Ініціатива ВООЗ імплементує в дію Глобальну стратегію покращення показників вживання новонароджених дітей.

Мета - зменшити кількість попереджуваних смертей і частоти розвитку інвалідизуючої патології у новонароджених

Шлях досягнення - розробка власного національного плану дій в рамках ініціативи ВООЗ, ЮНІСЕФ «Кожний Новонароджений»

EVERY
NEWBORN

AN ACTION PLAN TO END
PREVENTABLE DEATHS

Соціально-біологічні фактори

- **вік матері до 16 років та старше 35 років**
- **материнська активність**
- **обтяжений акушерський анамнез**
- **вагітність, що настала незабаром після пологів;**
- **гострі та хронічні захворювання матері**
- **паління, вживання алкоголю батьками**
- **низький соціальний рівень**

Материнські фактори

- кількість вагітностей
- тривале безпліддя
- фізичні і психічні стреси під час вагітності
- гормональні порушення
- погане харчування під час вагітності
- гестози, інфекції, оперативні втручання під час вагітності

Плодові фактори

- хромосомні аномалії, вроджені вади розвитку
- багатоплідна вагітність
- імунологічні конфлікти

Плацентарні фактори

- фетоплацентарна недостатність
- гіпоплазія, кальцифікати, інфаркти плаценти

Найменші діти в світі

Румаіса Рахман

Її маса пр народженні - 244 г.

Дівчинка народилася

за допомогою кесаревого розтину в
медичному центрі Чикаго на
25 тиж. вагітності.

Найменший хлопчик

- Найменший у світі хлопчик народився вагою 268 грамів на 24 тижні гестації (Токіо, Японія)
- шанси вижити у недоношених хлопчиків набагато нижчі, ніж у дівчаток. Однією з причин може бути те, що у дітей чоловічої статі повільніше розвиваються легені.
- На даний момент в світі відомо про 23 малюків, які важили менше 300 г. З них тільки 4 хлопчики.

Найменші діти в світі

Рангасаму Раманатан

*д.м.н. професор педіатрії
Директор ВІТН,
науково-дослідницьких програм
по неонатології і
неонатальній респіраторній
службі*

*медичного центру округу
Лос-Анджелес і Університету
Південної Каліфорнії
Дитячий госпіталь м. Лос -
Анджелеса
Університет Південної
Каліфорнії,
Лос-Анджелес, Каліфорнія*

394 / 355.1 г

**270 г
24 см**

АНАТОМО-ФІЗІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕДОНОШЕНОЇ ДИТИНИ

Морфологічні ознаки:

- тіло непропорційне, кінцівки короткі
- голова – $\frac{1}{3}$ тулуба, шви відкриті, кістки м'які
- шия тонка, довга
- шкіра тонка, рожева, просвічує, набрякла
- підшкірна основа тонка, місцями відсутня
- виражене лануго
- недорозвинута хрящова тканина
- живіт великий, пупок розташований низько
- недорозвинуті статеві органи

Функціональні ознаки

- гіподинамія, сонливість
пригнічення рефлексів
- дихання абдомінальне
нерегулярне, поверхневе
- ЧД 42-80 за 1 хв.
- ЧСС 120-160 за 1 хв.
пульс лабільний

Проблеми маловагових дітей

Дихання. Внаслідок недостатності сурфактанту може розвинутися РДС. В результаті незрілості механізмів контролю дихання виникне апное.

ШКТ – знижена секреція слини і шлункового соку, зниження ферментативної активності, гіпотонія кишечника, шлунок у вертикальному положенні

Серцево-судинна система – гіпотензія. Може бути відкрита артеріальна протока, що ускладнюється серцевою недостатністю.

Проблеми маловагових дітей

гематологічні проблеми поліцитемія, анемія, проблеми згортання крові

нирки – низька швидкість гломерулярної фільтрації і нездатність переносити навантаження водою, розчинами

регуляція температури – схильність до гіпотермії та гіпертермії

імунологія – внаслідок недостатності як гуморальних так і клітинних реакцій мають підвищений ризик інфікування

офтальмологія – в результаті незрілості сітківки розвивається ретинопатія

Проблеми маловагових дітей

Метаболічні розлади:

- Гіпоглікемія ($< 2,2$ ммоль/л)
- Гіпокальціємія ($< 1,85$ ммоль/л)
- Нестабільність водного обміну (великий вміст і значні втрати води)

Гіпербілірубінемія у 90-95 % дітей, у 20 % «ядерна жовтяниця» виникає через:

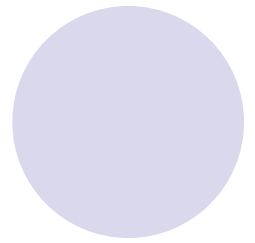
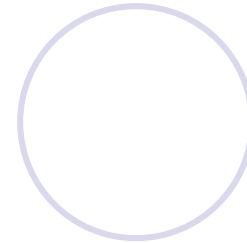
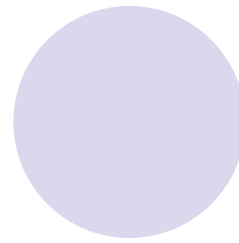
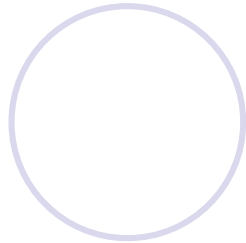
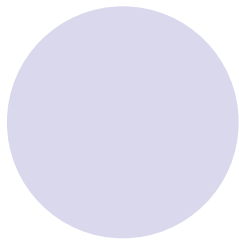
- незрілість ферментативних систем
- високий рівень гемолізу
- гіпоальбумінемію
- гіпоглікемію

НЕДОНОШЕНІ ДІТИ – ПРАВО НА ЖИТТЯ

Підвищена увага до виходжування недоношених дітей носить багатогранний характер і відображає загально гуманістичні досягнення суспільства разом з вузько професійними, технічними, економічними та психологічними

З 1 січня 2007 року в Україні стали
реєструвати передчасно народжених
дітей з **масою тіла від 500 г** та
ГВ від 22 тижнів

Принципи роботи з недоношеними новонародженими

1. Профілактична направленість
2. Рання діагностика
3. Рання корекція
4. Мінімальна агресія
5. Повна безпека

ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТИЗОВАНОГО ПІДХОДУ ДО МЕТОДІВ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ

- Накази МОЗ України
- Розробка локальних протоколів та алгоритмів на основі доказової медицини
- Постійне навчання медичного персоналу

ЯКІСТЬ ЖИТТЯ ПЕРЕДЧАСНО НАРОДЖЕНИХ ДІТЕЙ

Мета інтенсивного виходжвання

разом із порятунком
життя
забезпечення його
високої якості

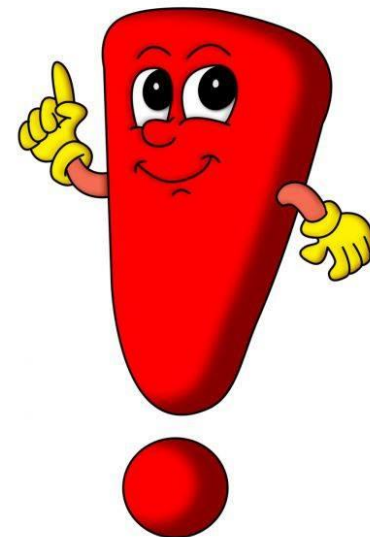
Основні моменти виходжування

- Профілактика неврологічних ускладнень
- Профілактика бронхолегеневої дисплазії
- Профілактика анемії
- Профілактика ретинопатії
- Парентеральне і раннє мінімальне ентеральне харчування

Проблеми виходжування маловагових дітей

- Нестабільність температури
- Втрата рідини
- Вплив оточуючого середовища – стрес для дитини (шум, вібрація, часті процедури, світло)
- Можливість спілкування з родиною
- Внутрішньолікарняні інфекції
- Економічна складова

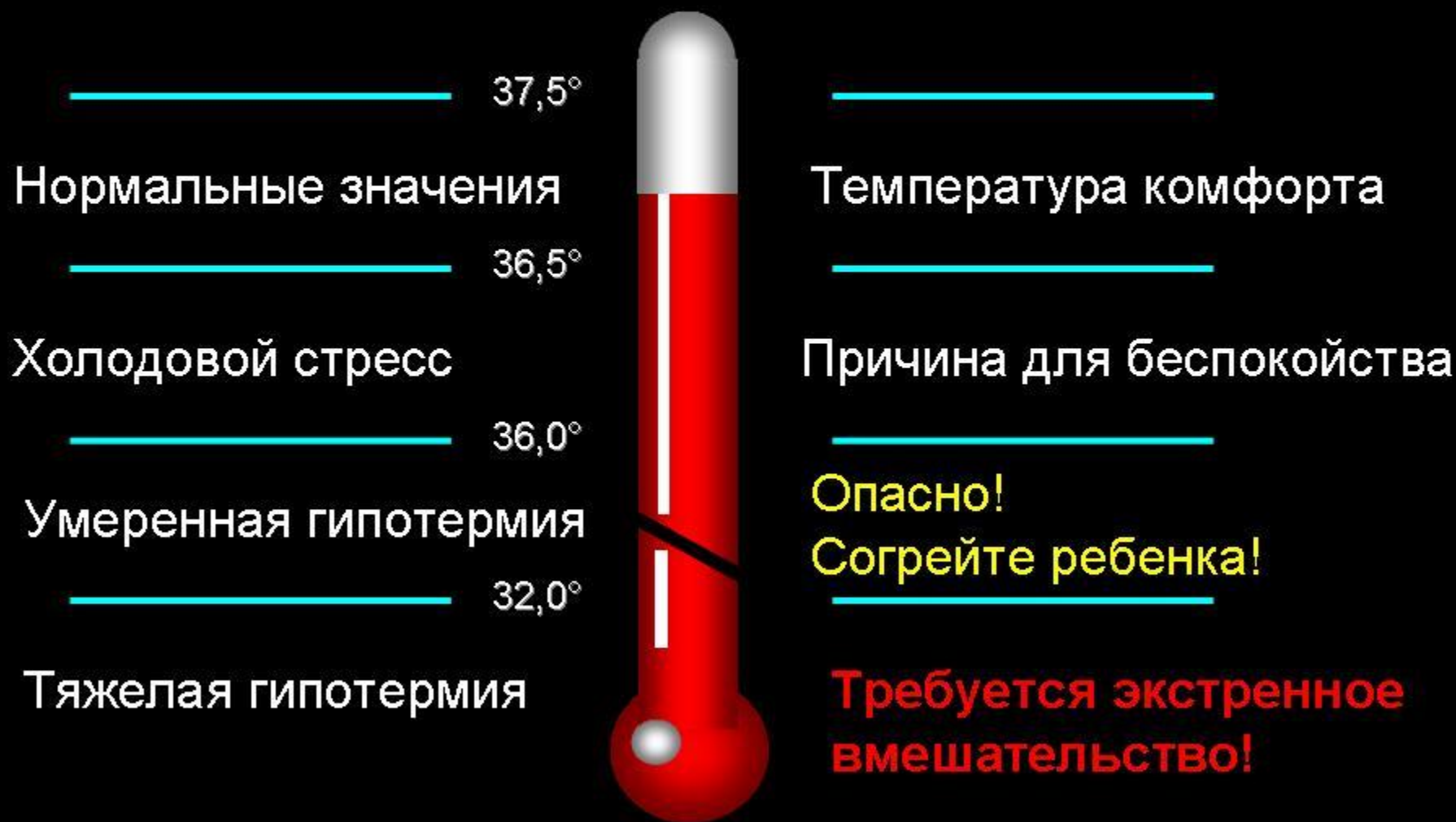
Лікувально-охоронний режим

- Температура і вологість оточуючого середовища
- Обмеження впливу стресорних факторів
 - Яскраве світло
 - Голосні розмови, шум в палаті
 - Постійна тактильна стимуляція дитини
- Положення в інкубаторі
- Догляд за новонародженим
- Обмеження болісних маніпуляцій
- Мінімізація парентерального стресу

Температура тела новорожденного

Температурний режим

сприятливий
температурний режим
новонародженого
значно підвищує шанси виживання
і покращує прогноз, особливо у
маловагових дітей

Проблеми втрати тепла

- Поверхня тіла по відношенню до маси становить 2,3, що в 2-3-рази більше у порівнянні з дорослими
- Збереження тепла в 5 разів нижче

Потенційні ризики охолодження новонароджених

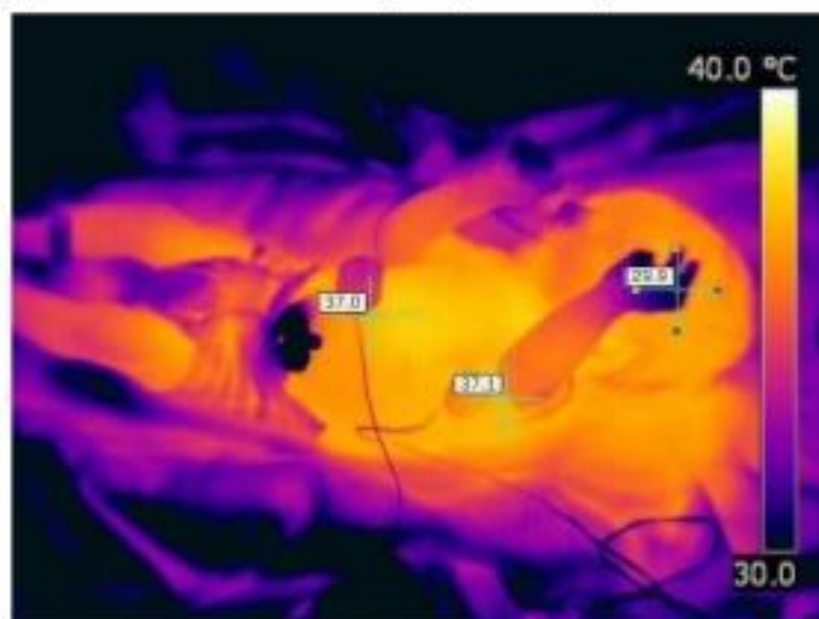
- Виснаження сурфактанту
- Гіпоксія
- Гіпоглікемія
- Метаболічні розлади
- Збільшене використання теплотворних резервів
- Ацидоз
- Збільшення неонатальної захворюваності

- Тепла поверхня для проведення реанімаційних заходів
 - Тепле устаткування для транспортування
 - Пластикові пакети

Наслідки гіпотремії у ПЗ

Кожне зниження температури тіла на 1°C при госпіталізації зменшує шанси вижити на 10%! (Nedreelow)

Кожне зниження температури тіла на 1°C при госпіталізації збільшує вірогідність пізнього початку сепсису на 11% та вірогідність смерті – на 28%! (Laptook)

Способи зігрівання новонароджених

- Інкубатор
- Джерело променевого тепла
- Система обігріву на водяному матраці
- Груді матері (батька)

Метод Кенгуру

Метод Кенгуру

Освітлення

режим мінімальної освітленості

яскраве освітлення сприяє розвитку ретинопатії у дітей, особливо з масою тіла менше 1000 г.

Рекомендації по зниженню рівня освітленості

- Затіняти поверхню стола, дитячого ліжка чи інкубатора
- Використовувати індивідуальні освітлювальні системи над кожним ліжком, знижувати освітлення вночі для формування ритму «день-ніч»

Шум

Підвищений рівень шуму має

- ототоксичний ефект,
- може провокувати бронхоспазм

ШУМ

Основна причина шуму:

- людський фактор (90%)
- робота апаратів у відділенні інтенсивної терапії (інкубатори, компресори)

Рекомендації по зниженню рівня шуму

- Не допускати гучних розмов і роботи радіоприймачів біля інкубаторів і ліжок
- Ввести «тихі години», коли приглушується світло, як нагадування персоналу і батькам про дотримання тиші
- Вести спостереження за реакціями дитини на звукові подразники.
- По можливості уникати розташування моніторів на інкубаторі.
- Контролювати рівень шуму і вібрації інкубатора (медтехнік).

Положення дитини

Позиціонери є важливими елементами неінвазивної терапії

- За допомогою засобів позиціонування дитина може "відчувати" свої ручки і ніжки,
- докладати менше зусиль для рухів, що скорочує реабілітаційний період новонароджених.
- Всі позиціонери мають унікальні властивості терморегуляції і збереження тепла,
- забезпечують додатковий комфорт, правильне положення тіла, покращують кровообіг.

Положення дитини

Використання "гнізд", спеціальних накладок і подушок сприяє зниженню психомоторного збудження, нормальному становленню функцій дихання, травлення, допомагає уникнути негативного впливу на кровообіг головного мозку, деформацій черепа і важких рухових відхилень.

Положення дитини

- Рекомендувати батькам тримати на руках стабільну дитину, навіть якщо вона знаходиться на ШВЛ
- Залучати батьків по догляду (годувати, тощо)

Особливості вигодовування недоношених дітей

- Вибір способу годування визначається тяжкістю стану дитини, масою тіла при народженні і ГВ.
- Перевага раннього початку харчування незалежно від обраного способу (протягом перших 2-3 годин після народження і обов'язково не пізніше, ніж через 6-8 год; у важких випадках через 10-12 год після народження).
- Проведення мінімального трофічного харчування при повному парентеральному харчуванні.
- Використання ентерального годування з поступовим розширенням об'єму.

ПОТРЕБА В НУТРИЄНТАХ

- Потреба в енергії - 125-130
- Білок - 3.5-4.0 г/кг/добу (10-12% загального калоражу)
- Жири - 4.0-7.0 г/кг/добу (40-55% загального калоражу)
- Вуглеводи - 5.0 -7.0 г/кг/добу (35-55%)

НУТРИТИВНА ПІДТРИМКА ПЕРЕДЧАСНО НАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ

I етап - Адаптація – після народження до початку трофічного харчування

II етап - Трофічне харчування – до досягнення 24 мл/кг

III етап - Розширення ЕХ – до досягнення 150-170 мл/кг

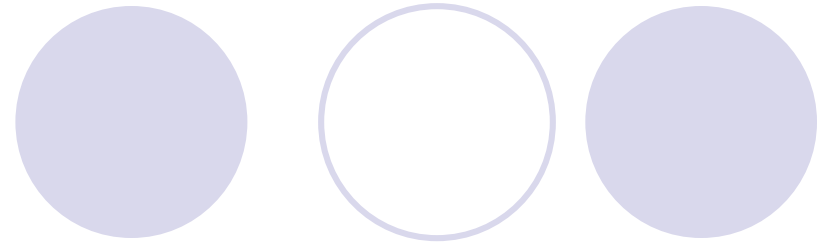
IV етап - Повне ентеральне харчування

Мінімальне трофічне харчування

- Особливо актуальне для дітей з масою тіла менше 1500 г
- ***Раннє споживання ГМ (молозива) відразу після народження може бути особливо корисним для дозрівання травного каналу, оскільки за складом молоко є подібним до амніотичної рідини***
- Об'єм складає 0,1-24 мл/кг/добу
- Починають одночасно з парентеральним харчуванням
- Наявність їжі в просвіті кишечника є прямим фактором, що стимулює ріст слизової оболонки кишечника:
 - стимулює продукцію епідермального фактора росту і ін. пептидів, що мають прямий трофічний ефект,
 - збільшує синтез ДНК
 - стимулює моторику кишечника через прямі впливи на м'язові волокна кишечника
 - збільшує секрецію кишкових ферментів

Парентеральне харчування

- Глюкоза
- Амінокислоти
- Ліпіди

Грудне вигодовування

Молоко жінок, які народили передчасно, може задовольнити потреби в харчових речовинах лише дітей з масою тіла більше 1800-2000 г

- Найкраще джерело для ентерального харчування недоношених новонароджених.
- Висока толерантність у більшості дітей.
- Сприяє дозріванню мукозального (слизового) бар'єра.
- Сприяє більш ранньому і більш високому синтезу IgA.
- Скорочує час спорожнення шлунка.
- Значно знижує частоту розвитку НЕК.
- Значно більше індукує активність лактази в порівнянні з сумішшю.

Склад ГМ залежить:

від ГВ;

від дієти матері;

від часу прийому їжі (підвищення концентрації жирів у другій половині прийому їжі);

від часу доби (більше вміст жирів після полудня).

У дітей, що народилися передчасно

- Прикладання до грудей раніше гестаційного віку 34 тижні. Дитина може смоктати груди починаючи з 24 тижня
 - ✓ Не дитина добуває молоко, а мати постачає її молоком.
 - ✓ Метод стиснення грудей – ефективний спосіб попередити засинання на грудях. Не обмежуємо перебування на грудях.
 - ✓ Метод кенгурування – є найкращим поштовхом для вдалого початку грудного вигодовування.

Фізіологічні особливості адекватного харчування

- МОЖЛИВЕ ЛИШЕ КОЛИ **СМОКТАННЯ, КОВТАННЯ, ДИХАННЯ** стають добре координованими. Це можливо на **34-36 тижні гестації**
- На 24 тиж. є компоненти смоктання і ковтання (не координовані), часткова координація 32-34 тиж.

Вигодовування з чашечки

- Починають з 30-32 тиж. ГВ
- Потребує мінімальної трати енергії новонародженим
- Допомогає розвитку координації смоктання, ковтання, дихання
- Дитина отримує візуальну стимуляцію годування, тактильний і смаковий контакт з молоком

Переваги ЕХ недоношених новонароджених

- **поліпшення кровопостачання кишечника,**
- **підвищення рівня регуляторних гормонів,**
- **формування нормального мікробіоценозу кишечника,**
- **позитивний вплив на імунну систему кишечника і слизову ШКТ,**
- **дозрівання моторної функції кишечника.**

Наслідки недостатнього харчування недоношених новонароджених

- **Затяжний перебіг періоду катаболической спрямованості обміну речовин.**
- **Зниження цілісності епітелію**
- **Зниження темпів дозрівання імунної системи.**
- **Зниження синтезу сурфактанту.**
- **Уповільнення структурного дозрівання легень, слабкість дихальної мускулатури.**
- **Високий ризик розвитку БЛД.**
- **Високий ризик інфекції.**
- **Підвищення ризику ретинопатії.**
- **Порушення розвитку ЦНС з високим ризиком розвитку патології.**

Наслідки неадекватного харчування

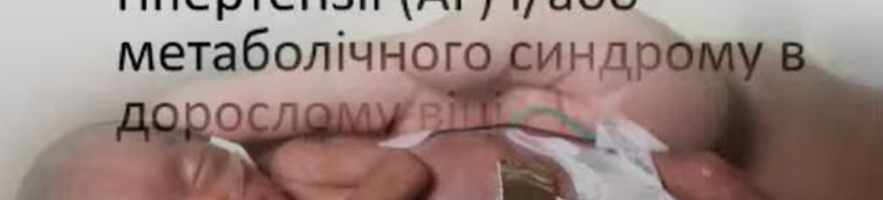
Неонатальний період

- значна постнатальна втрата маси тіла
- підвищена інфекційна захворюваність
- формування хронічної патології (насамперед, БЛД)
- Необхідність тривалішої штучної дихальної підтримки
- затримка постнатального фізичного розвитку

Віддалені наслідки

- стійкий неврологічний дефіцит і затримка психомоторного розвитку, IQ
- метаболічний імпринтинг ↓ (порушений ріст клітин, формування серцево-судинної патології, цукрового діабету, патології нирок тощо),
- прискорений відновний ріст, з яким можуть бути пов'язані виникнення артеріальної гіпертензії (АГ) і/або метаболічного синдрому в дорослому віці

Оксигенотерапія у новонароджених

- додатковий кисень через маску
- Кисневий намет
- Самостійне дихання з постійним позитивним тиском в дихальних шляхах (CPAP)
- Неінвазивна вентиляція з позитивним тиском (NIPPV)
- Штучна вентиляція легенів з використанням мішка Амбу або механічна вентиляція

Киснева терапія

Киснева терапія

Застосування постійного позитивного тиску через **назальні канюлі** (*NCPPAR nasal continuous positive airway pressure*) є м'якою формою респіраторної підтримки, що дозволяє знизити використання ШВЛ у недоношених дітей

Високочастотна вентиляція легенів (HFO)

- Вентиляція з високою частотою дихання дозволяє здійснювати газообмін у легенях при дуже малих дихальних об'ємах (часто в діапазоні обсягу мертвого простору).
- Хоча амплітуда тиску в дихальному контурі може бути значною, в легенях при цьому створюються тільки малі осциляції поблизу середнього значення тиску.
- Ефективність ВЧ-осциляцій в першу чергу покращує легеневий газообмін. Крім того, ця функція може позитивно впливати на механіку дихання і гемодинаміку.

Рекомендації по догляду за шкірою

Антимікробна обробка шкіри:
р-н повідон-йоду перед кожною інвазивною процедурою, яка пошкоджує шкіру, дати висохнути протягом 60 сек. перед пункцією, потім змити стерильною водою;

70% спирт використовують лише у доношених дітей

Профілактика попріlostей –
шкіру тримати сухою, при подразненні використовувати захисні мазі з оксидом цинку

Рекомендації по догляду за шкірою

Купання: рН-нейтральне мило, не мити з милом частіше 2-3 разів на тиждень, мити лише теплою водою;
недоношених дітей менше 28 тиж. гестації не купати з милом 1-й тиждень ЖИТТЯ

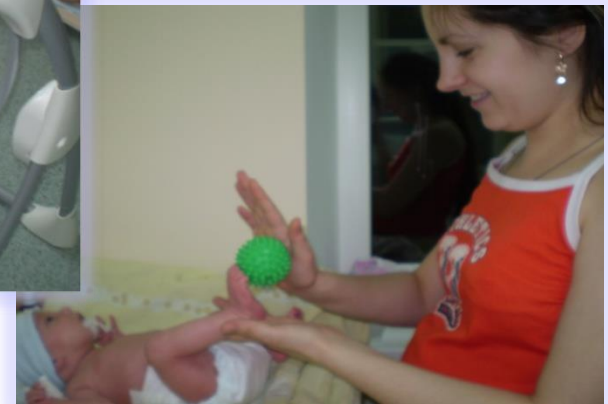
Рекомендації по догляду за шкірою

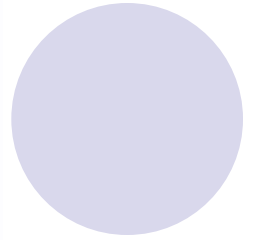
Прозорі пластири (opside, tegaderm): використовують для закріплення в/в катетерів, для захисту шкіри, схильної до попрілоостей

ДОГЛЯД, спрямований на розвиток дитини

Розроблена система “стимуляцій-
тренувань”, що включає набір вправ для
занять з новонародженим згідно його
постконцепційного віку

Спостереження за недоношеною дитиною

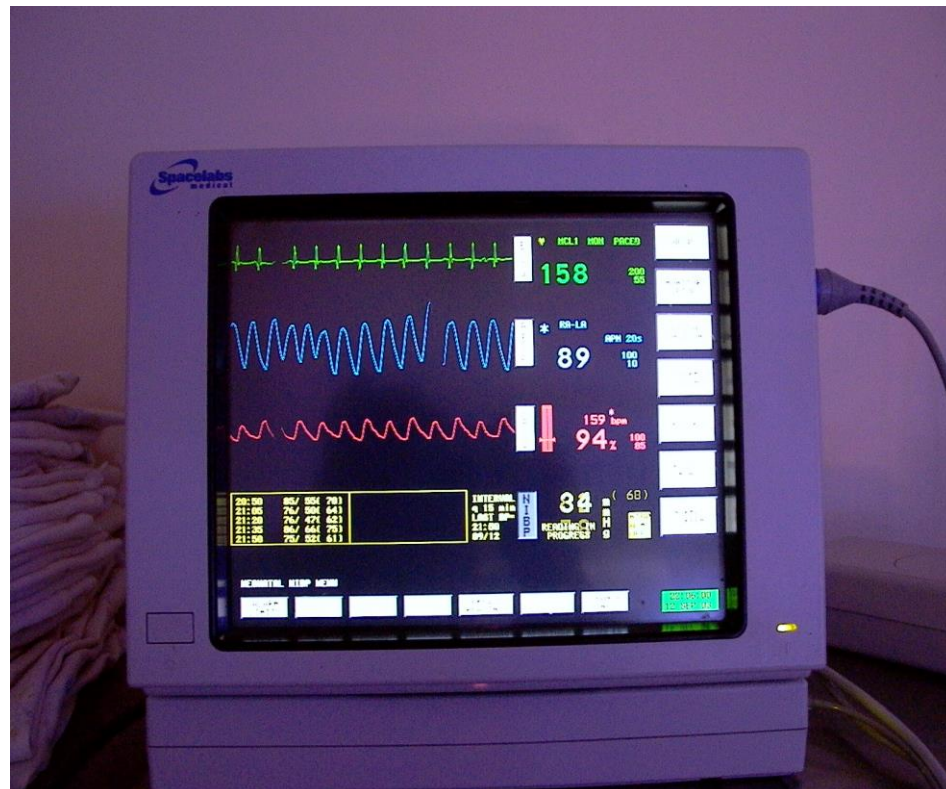
- Вітальні функції
- Пульсоксиметрія
- рН і гази крові
- Транскутанне визначення газів крові
- Рентгенологічний контроль
- Нейросонографія
- Лабораторні показники

Оцінка вітальних функцій

Клінічне спостереження

- Неврологічне обстеження
- шкіра
- дихання
- серцево-судинна система
- органи черевної порожнини
- діурез
- температура
- вага

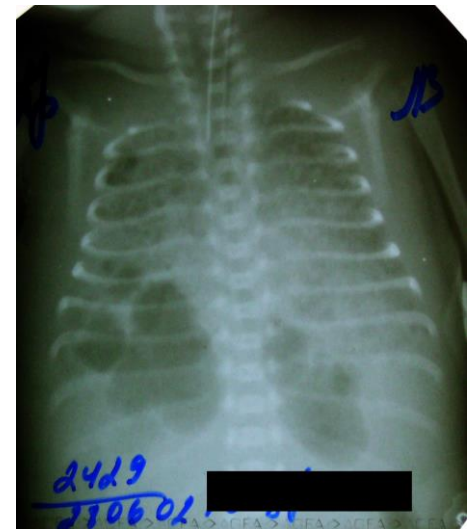
Пульсоксиметрія

Робота пульсоксиметра
базується на здатності Нb,
зв'язаного з киснем,
поглинати світло різної
довжини

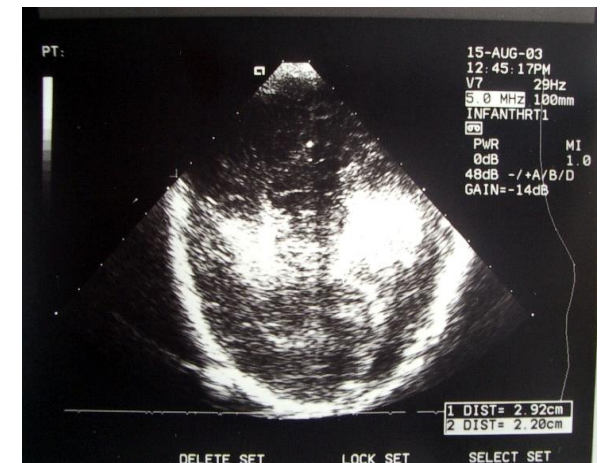
Рентгенологічний контроль

- Ро-знімок при поступленні у відділення, при погіршенні стану, наростанні ДН
- Підозра на хірургічну патологію
- Контроль в/в центральних катетерів
- Регулярний контроль стану легень і респіраторної підтримки

Нейросонографія

- Проводиться для діагностики і моніторингу уражень ЦНС
- Оцінка структури головного мозку
- Наякність ВЧК
- Діагностика деяких ВУІ

17 листопада –
Міжнародний день
передчасно народженої
дитини

У 2009 році за ініціативи Європейського фонду турботи про новонароджених пацієнтів 17 листопада був призначений як Міжнародний день передчасно народженої дитини

Щорічно на планеті близько
15 мільйонів дітей
народжуються передчасно
це кожна 10-та дитина

**Всесвітній день
передчасно народженого
малюка 17 листопада**

Кожен 10-ий малюк у світі народжується передчасно.

Australia

USA

Argentina

Portugal

Mexico

Canada

England

Germany

Spain

Italy

Taiwan

Niagara Falls

Singapore

Slovakia

Turkey

Netherlands

Всесвітній День передчасно народженої дитини

Свято поспішайок

ЦЕНТРАЛЬНИЙ
Інформаційний
партнер
ТЕЛЕКАНАЛ

12 листопада 18.00

Полтавський міський будинок культури
м.Полтава, майдан Незалежності, 5

Благодійний концерт
до Всесвітнього дня недоношених дітей

Маєтя розміром
в долоньку.....

Ведучі –
Анна Прилучна
та Андрій Кобряк

Інтерпретуватиме
Александр Трофименко

Юран-Йона

Violin Cover Mix -
DJ Cherkasoff &
Альона Кіба

50%

050 102 76 53
066 670 58 38

СМТ команда

Ансамбль
фольклорно-стилізованого
танцю «ПЛАЙ»

Школа сучасної
хореографії «ТОТУС»

Циркова студія «КРАФТ»

Лазоренко О.В.
Добряк О.В.

4731 2191 0938 7963
4149 4390 0174 2679

